

דף ט"ז

הגמרא הביאה ששנינו בברייתא שהשוחט המחבר סכין לגלגל המונע במים שחיטתו פסולה

על ידי הסיבוב, שחיטתו כשרה. שואלת הגמרא, והרי שנינו בברייתא ששחיטתו פסולה? עונה הגמרא, בגלגל המונע על ידי כח האדם, שחיטתו כשירה. וכגון גלגל של יוצרי כלי חרס. אבל בגלגל המונע על ידי המים שחיטתו פסולה, כיון שהמים מגלגלין אותו ואין שחיטה זו מכח אדם¹²³.

או שיש לתרץ באופן אחר, ששתי הברייתות חילוק בין כח ראשון לכח שני לעניין שחיטה ורציחה

מדברות בגלגל המונע מכח המים. אלא שיש חילוק בין כח ראשון לכח שני. שכשהגלגל הסתובב ושחט מיד כשהאדם הוציא את הדבר שעוצר את המים, השחיטה כשרה, וכשהשחיטה נעשתה לאחר זמן, השחיטה פסולה כיון שזה לא מכח האדם עצמו אלא מכח המים. וכפי שאמר רב פפא: מי שקשר את חברו והפנה לעברו את זרם המים ומת, חייב. והטעם שלא נחשב לגרמא, כיון שאותם המים נחשבים לכלי ההריגה שאיתם הרג. ואינו חייב אלא כשקשרו סמוך לשפת המים, שאז כשפתח את המים הגיעו מיד לפיו. אבל אם קשרו רחוק פטור, שנחשב רק לגרמא שלא באו מכוחו הראשון ממש.

ישב רב אחורי רבי חייא, ורבי חייא ישב לפני זריזותו של אברהם

רבי ואמר רבי, מנין לשחיטה שהוא בתלוש? שנאמר: "ויקח את המאכלת לשחוט". שאל רב את רבי חייא, כיצד לומד מכתוב זה? אמר לו, אין הטעם באמת מהכתוב ויש לחלק את דברי רבי שהכתוב שהביא אינו ראיה לדין שחיטה בתלוש. וזה כעין האות וא"ו הכתובה על מקל שמחובר מכמה חלקים¹²⁴. שואלת הגמרא, והרי רבי הבייא פסוק? מבארת הגמרא שמהכתוב לומדים על זריזותו של אברהם שחשש שמא לא ימצא צור אפילו מחובר, והביא עמו מאכלת¹²⁵.

123 ושנינו במשנה לקמן (לא.) 'נפלה ושחטה – שחיטתו פסולה, שנאמר "זובחת ... ואכלת", מה שאתה זוכה אתה אוכל כו'. רש"י.

124 לשון אחר: אותן חריצין קרויים 'וי'ו'. ורבי חייא אמר כן לטעמו ששחיטה כשרה במחובר. רש"י.

125 רש"י מביא ביאור אחר למהלך הגמרא: רב לא שמע דבריו של רבי, אלא מקרא שמע יוצא מפיו, ולא ידע על

אמר רבא, פשוט לי שדבר תלוש ולבסוף
חיברו לגבי עבודה זרה נחשב כתלוש,

ולעניין הכשר זרעים תלוי במחלוקת תנאים. לענין עבודת כוכבים
פשוט שנחשב תלוש, שכן אמר מר, המשתחוה לבית שלו אסרו. ואם
נחשב כמחובר, הרי נאמר: "אבד תאבדון וכו' את אלהיהם על ההרים"
אלוהיהם נחשבים לעבודה זרה ולא ההרים נחשבים לאלהיהם. ומכאן
שהעובד את ההרים אינן נאסרים בכך. ובית שנבנה מאבדים שנתלשו
מההר ולבסוף חיברם נאסר, כיון שנחשב לתלוש על אף שבתחילה היה
מחובר.

תלוש ולבסוף חיברו לעניין הכשר משקי
לענין הכשר זרעים מצינו מחלוקת תנאים.
ששנינו במשנה במכשירין, הכופה קערה
על הכותל בשביל שהקערה תודח, אם המים נפלו אחר כך על הפירות
אפילו לאחר זמן הוכשרו, כיון שהיה לו נוח בהדחת הקערה על ידם
החשיבם כמשקים¹²⁶. ואם הניח שם את הקערה בשביל שלא ילקה
הכותל, ונפלו על הקערה וממנו לפירות, לא הוכשרו שהרי לא היה
נוח לו בגשמים ובנפילתם¹²⁷. ולכאורה יש להקשות סתירה בברייתא.
בתחילה שנינו שאם הניח את הקערה 'בשביל שתודח' מכשירים לטמא,
משמע שאם הניח קערה שתפנה את המים שידיחו את הכותל אינם
מכשירים את הפירות¹²⁸. והבסוף שנינו שאם הניח את הקערה כדי
שהמים לא יקלקלו את הכותל אינם מכשירים, משמע שאם הניח כדי
שיודח הכותל כן מכשירים? אמר רבי אלעזר, אכן זה סתירה בברייתא,
וצריך לומר שנשנתה על ידי שתי תנאים. הרישא נשנתה על יד תנא
הסובר שהכותל נחשב כמחובר, ולכן במחשה כדי שיודח לא נחשבים
המים למכשירים תלוש. והתנא של הסיפא מחשיב את הכותל כתלוש,

מה. ואמר רב לרבי חייא: מאי אמר רבי? אמר לו, טעם הביא לשחיטה שנפסלה במחובר, ומן המקרא, אבל אינו
עיקר. אמר ליה: והא קרא קאמר כו'. רש"י.

126 ואפילו שלא החשיבם לצורך הפירות, קוראים 'כי יותן' שנוח לו בנפילת המים. רש"י.

127 גשמים שרצה אותם לצורך שום דבר, ואחר כן נפלו פירות לתוכה אף על פי שלא ידע כשהוכשרו אותן פירות
הם מוכשרים. וה"מ שהחשבם בירידתן לצורך דבר תלוש, אבל אם החשיבם לצורך מחובר למדים מברייתא
במכשירין שהמשקים לא מכשרים, אלא אם כן נוח בנפילת הפירות לתוכן, דהיינו הדר אחשבינהו לתלוש.
רש"י.

128 ואף על גב שהחשיבם לצורך הכותל – חשיבות למחובר אינה נחשבת שיחשוב לצורך דבר תלוש. רש"י.

כיון שאינו מחובר מתחילתו, ולכן אם חשב כדי שיודח הכותל נחשבים להכשיר את הפירות.

חילוק בין כותל מערה לכותל בנין רב פפא אמר, ניתן להסביר את כל הברייתא כתנא אחד, וגם לגבי הכשר משקין הכל מודים שתלוש ולבסוף חברו נחשב תלוש. ויש לחלק, בין בכותל מערה לכותל בנין. ופירוש הברייתא, הכופה קערה על הכותל בשביל שהקערה תודח, הרי זה ב'כי יותן'. אבל אם הניחה בשביל שיודח הכותל, אין זה ב'כי יותן'. במה דברים אמורים? בכותל מערה שחקק קרקע ועשה בה מערה והכותל מחובר מעיקרו. אבל בכותל שבנה מאבנים תלושות וחיברם והתכוון להשתמש בהם בשביל שיודח הכותל, המים נחשבים להכשיר כיון שהכותל נחשב לתלוש. ואם נתן את הקערה כדי שלא ילקה הכותל, אינו ב'כי יותן' שהרי לא נוח לו במשקין.

חצב מערה ונותר צור בכותל
השחיטה 9טולה
הסתפק רבא¹²⁹, מה הדין בסכין שהייתה תלושה ולבסוף חברה לקרקע לענין שחיטה, האם יכול לשחוט בה. ומביאה הגמרא ממה ששנינו בברייתא, היה צור יוצא מן הכותל או שהיה קנה עולה מאליו ושחט בו, שחיטתו פסולה. דוחה הגמרא, שהברייתא מדברת באדם שחצב בסלע ועשה מערה ונותר צור שיצא מהכותל שכלל לא נתלש, ונחשב למחובר מעיקרו. וכן מוכח, שהרי הברייתא מדמה לקנה העולה מאליו, ממילא הכוונה בצור שיצא מהכותל שכלל לא תלשו. ומסית הגמרא שכן יש לדייק שהברייתא מדברת באופן הזה.

מביאה הגמרא ראייה מברייתא אחרת ששנינו, נעץ סכין בכותל ושחט בה, שחיטתו כשרה. דוחה הגמרא, שבסכין הדין שונה, כיון שאינו מבטלה לקרקע, ולכן יש לזה שם של שחיטה. והספק היה בדבר שמתבטל כשמחברו לקרקע וזה הספק אם יש לזה שם של מחובר או של תלוש. מביאה הגמרא ראייה מברייתא אחרת, ששנינו, שחט במחובר לקרקע, שחיטתו כשרה. דוחה הגמרא, יתכן שיש שבסיפא הברייתא מפרשת שמה שהכשירה זה בסכין שחיברו לכותל כיון שלא מבטלו.

האופן ששוחט כשהסכין מתחת
לצואר הבהמה

אמר רב ענן אמר שמואל, מה שאמרה
הברייתא שמי שנעץ סכין בכותל כשר

לשחוט בו, זה רק אם הסכין למעלה וצואר בהמה למטה ומוליך ומביא
צואר בהמה וכך שוחט. אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה, לא
ישחוט שיש חשש שמא הצואר יכביד על הסכין וידרוס. שואלת הגמרא,
הרי לעיל הגמרא הביאה ששנינו בברייתא, בין שהסכין למטה וצואר
בהמה למעלה בין שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה כשר? אמר רב
זביד, מה שהברייתא ילקה בין אם הבהמה מעל או מתחת לסכין, לא
מדברת באותו האופן אלא מחלקת. שכששוחט באופן שהסכין למטה
וצואר בהמה למעלה, כשר רק בתלוש. ואם הסכין למעלה וצואר בהמה
למטה, כשר אף במחובר. רב פפא אמר, אפשר ל'להעמיד את הברייתא
שמכשירה בין בתלוש ובין במחובר, אלא שמדברת בעוף שאין חשש
שמחמת כובדו ידרוס.

ה' דברים נאמרו בקרומית של קנה אמר רב חסדא אמר רב יצחק, ויש אומרים
שכך שנינו בברייתא, חמשה דברים נאמרו

בקרומית של קנה: א. אין שוחטין בה, ב. אין מלין בה, ג. אין מחתכין
בה בשר, ד. אין מחצצין בה שינים, ה. אין מקנחים בה. ומטעם האיסור
בכולם, שהקיסמים שבדלים ממנו בשעה שמחתך בה הם סכנה שיעשו
נקב. שואלת הגמרא, והרי שנינו בברייתא בכל שוחטים, בין בצור,
בין בזכוכית, בין בקרומית של קנה? אמר רב פפא, הברייתא מדברת
ב'סימונא דאגמא' שכשהוא יבש אין קיסמים נבדלים ממנו.

שואלת הגמרא, האם אין מחתכים בשר בקרומית של קנה, והרי רב פפא
חתך בה קרבי דגים? עונה הגמרא, מדובר בבשר שיכולים לראות דרכו
אם נכנס בו קיסם עץ. שואלת הגמרא, והרי רבה בר רב הונא חתך בה
עוף? עונה הגמרא, שבשרו רך ואין חשש שיבדלו מהקרומית קיסמים.

עוד שואלת הגמרא, מדוע ואין מקנחין בה מחשש לקיסמים, הרי יש
לאסור מטעם מה שאמר מר המקנה בדבר שהאור שולטת בו שיניו¹³⁰
נושרות? אמר רב פפא, הכונה לקינוח פי מכה.

130 שיני הפרק ושיני הכרכשא שהיא מחוברת בהן לעצמותיהן, כעין תלתולי בשר. רש"י.

למדנו במשנה שהכל שוחטים. ומבארת הגמרא, הכוונה שאת הכל צריך לשחוט ואפילו עוף, ואף על גב שלא כתוב בו שחיטה במפורש.

